REPORT

‘सहभागी अंदाजपत्रकाची आदर्श प्रक्रिया’

Making our Participatory Budget in Pune more Effective

24 May 2015

परिसर Parisar

CEE
Centre for Environment Education

Curtin University

‘सहभागी अंदाजपत्रकाची आदर्श प्रक्रिया’

10.00	स्वागत, ओळख आणि मा. आयुक्त यांचा कार्यशाळेस संदेश
10.20	सादरीकरण १. पुण्यात सहभागी अन्दाजपत्रक प्रक्रियेचा आढावा २. सहभागी अन्दाजपत्रक प्रक्रियेचा – अंतरराष्ट्रीय अनुभव ३. ऑस्ट्रेलिया मध्ये सहभागी अन्दाजपत्रक प्रक्रियेसाठी - Random sample /विना निकष पद्धतीने निवडलेल्या लोकाच्या पेनलचा अनुभव प्रश्नोत्तर
11.20	**Q1. What can we do differently/better in our next Pune PB, given what have learned from these global and local PB experiences?** १. लोकसहभागी पद्धतीने बजेट तयार करण्याच्या जगभरातल्या आणि पुण्यातल्या कामाच्या अनुभवांचा आपण आढावा घेतला, त्यांच्या आधारे पुढील वर्षी पुण्यात करायच्या प्रक्रियेत काय वेगळेपण आणता येईल, कोणते बदल करावेत असं तुम्हाला वाटतं?
11.45	*Morning Tea* चहा ची वेळ
12.15	**Q2. How can we get more people, including more diverse people involved?** २. जास्तीत जास्त नागरिकांना विशेषतः वेगवेगळ्या वयोगटातील तसेच सामाजिक, आर्थिकदृष्ट्या दुर्बळ , नि:समर्थ यांना सहभागी करुन घेण्यासाठी काय करता येतील?
12.40	**Q3. How can we structure the PB process so people can better understand the issues in their ward/ prabhag, and from a more holistic perspective (social, environmental, economic at different scales) and hence make choices that are more informed and considered.** ३. नागरिकांना आपल्या प्रभाग /वॉर्डमधले प्रश्न, समस्याचा (मुलभूत) सांगोपांग विचार करता यावा आणि त्यावर योग्य त्या उपायांची निवड नागरिकांना करता येईल यासाठी नागरिकांच्या अंदाज पत्रकात सहभागाच्या प्रक्रियेत काय बदल करावेत? (उदा. कचरयाची समस्या आणि त्याचा)
12.55	P1/ Prioritising Q1 प्रश्न १ च्या संबधी महत्वाच्या बाबींची निवड
13.15	**Q4. How can we encourage more ‘shared power’ in prioritising projects & implementing them?** ४. कोणता प्रकल्प आधी राबवायचा(प्राथमिकता क्रम) हे ठरविन्याच्या निर्णय प्रक्रियेत लोकांची समान भागीदारीचा असावी, (कुणी एका व्यक्ती/ गटाने प्रक्रियेवर वर्चस्व गाजवू नये) या साठी काय करता येईल?
13.40	*Lunch*
14.40	P2/ Prioritising Q2 प्रश्न २ च्या संबधी महत्वाच्या बाबींची निवड
14.55	P3/ Prioritising Q3 प्रश्न ३ च्या संबधी महत्वाच्या बाबींची निवड
15.10	P4/ Prioritising Q4 प्रश्न ४ च्या संबधी महत्वाच्या बाबींची निवड
15.20	Each of the Priority Charts are displayed and briefly discussed. Final Participant Report – discussion and preparations for presentation to public officials कार्यशाळा अहवाल एकत्रीकरण आणि सादरीकरणाची तयारी
15.45	*Afternoon Tea*
16.15	Presentation of Report findings and recommendations by participant reps to public officials कार्यशाळा मध्ये चर्चिल्या गेलेल्या मुद्दे आणि आदर्श प्रक्रीयेचे मनापा आणि लोक प्रतीनिधीन समोर नागरिकांच्या गटा मार्फत सादरीकरण आणि प्रतिक्रिया
17.00	Conclusion and thank you समारोप आणि आभार

सहभागी अंदाजपत्रकाची आदर्श प्रक्रिया

ही कार्यशाळा म्हणजे पुणे शहरामध्ये जनसहभागावर आधारित अर्थसंकल्प प्रक्रियेमध्ये बदल करण्यासाठी एक योग्य वेळ आणि अमूल्य संधी आहे.

पुण्यात सुरु असलेले प्रयत्न

२००६ सालापसून पुणे महानगरपालिका जनसहभागावर आधारित अर्थसंकल्पाची प्रक्रिया राबवत आहे. २०१५-१६ या वर्षाच्या अर्थसंकल्पात जनासहभागावर आधारित अर्थसंकल्पांतर्गत परिसरातील सुधारणांसंबंधीच्या ८०० प्रकल्पांचा अंतर्भाव करण्यात आलेला आहे. यामध्ये रस्त्याच्या बाजूला बाक बसवणे, झाडे लावणे, पदपथ तयार करणे, दुरुस्त्या, सूचनाफलक, फेरीवाल्यांची व्यवस्था, शौचालये, गटारे इ मागण्यांचा समावेश आहे. सीईईने २०१३ मध्ये केलेल्या अभ्यासातून या जनसहभागावर आधारित अर्थसंकल्प प्रक्रियेला यश आल्याचे दिसून आले. २००६ पासून नियमित स्वरुपात राबवल्या जाणाऱ्या या प्रक्रियेद्वारे निधीचा समाधानकारक वापर झालेला असून निम्न आर्थिक स्तरातील लोकांकडून आलेल्या सूचनांचाही विचार करण्यात आलेला आहे. या प्रक्रियेमध नागरिकांचा सहभाग, चर्चेचा दर्जा, नागरिकांना प्रश्न आणि संभाव्य प्रकल्प यांची माहिती मिळणे, पारदर्शी आणि प्रकल्पाची अंमलबजावणी यामध्ये सुधारणा होण्यास अधिक वाव आहे.

कार्यशाळाचा हेतू

ही कार्यशाळा म्हणजे पुणे शहरामध्ये जनसहाभागावर आधारित अर्थसंकल्प प्रक्रीयामध्ये बदल करण्यासाठी एक योग्य वेळ आणि अमूल्य संधी आहे

कार्यशाळा पद्धती

पुण्याच्या सहभागी अंदाजपत्रकाची आदर्श प्रक्रिया विकसित करण्यासाठी, २४ मे २०१५ रविवार रोजी झालेल्या कार्यशाळेत साधारण ६० लोक सहभागी झाले. यामध्ये नागरिकांकडून काही सूचना आणि शिफारसी, मते जाणून घ्यायचे होते. पुण्याच्या वेग-वेगळ्या भागातून आणि वेग-वेगळ्या जीवनशैली व व्यवसाय असणारे लोक प्रतिनिधित्व करत होते. जसे कि फेरीवाले, महिला संघटना, महाविद्यालयीन विद्यार्थी, मोहल्ला समिती सदस्या, अपंग व्यक्ती, व्यावसायिक, आणि पुणे महानगर पालिकेचे अधिकारी यामध्ये सहभागी झाले होते. यातील काही नागरिक विना निकष पद्धतीने निवडले गेले ज्यामध्ये मतदार यादी, रस्त्यानी जाणारे लोकं आणि असे काही ज्यांनी या प्रक्रीयेत सहभागी होण्याची इच्छा व्यक्त केली होती अशांचा समावेश केला गेला.

कार्यशाळेच्या सुरुवातीला पुणे महानगर पालिकेचे आयुक्त श्री कुणाल कुमार (आयएएस), यांचा विडीओ संदेश दाखवण्यात आला. शहरातील समस्या सोडवण्यासाठी सहभागी आणि सहयोगी सुशासनाची गरज त्यांनी व्यक्त गेली. आणि असेही आश्वासन दिले कि कार्याशाळेतून निघालेले मुद्दे ते महानगरपालिका प्रशासनासमोर मांडून त्यावर चर्चा करतील.

प्रथम खालील तीन मुद्द्यांवर सादरीकरण झाले :

- पुण्याच्या सहभागी अंदाजपत्रकाची पद्धत प्रक्रियेचा आढावा.
- सहभागी अंदाजपत्रक पद्धतिची जगभरातील आदर्श/ उत्तम उदाहरणे.

- पश्चिम ऑस्ट्रेलिया तील जेराल्डटन शहरातील सहभागी अंदाजपत्रक पद्धतिचा अनुभव : जेथे संपूर्ण (१००%) अंदाजपत्रक हे विना निकष पद्धतीने निवडलेल्या नागरिकांच्या सहभागातून केले गेले.

नागरिकांनी खालील प्रश्नांवर चर्चा केली

1. लोकसहभागी पद्धतीने बजेट तयार करण्याच्या जगभरातल्या आणि पुण्यातल्या कामाच्या अनुभवांचा आपण आढावा घेतला, त्यांच्या आधारे पुढील वर्षी पुण्यात करायच्या प्रक्रियेत काय वेगळेपण आणता येईल, कोणते बदल करावेत असं तुम्हाला वाटतं?
2. जास्तीत जास्त नागरिकांना विशेषतः वेगवेगळ्या वयोगटातील तसेच सामाजिक, आर्थिकदृष्ट्या दुर्बळ, नि:समर्थ यांना सहभागी करुन घेण्यासाठी काय करता येतील?
3. नागरिकांना आपल्या प्रभाग /वॉर्डमधले प्रश्न, समस्याचा (मुलभूत) सांगोपांग विचार करता यावा आणि त्यावर योग्य त्या उपायांची निवड नागरिकांना करता येईल यासाठी नागरिकांच्या अंदाज पत्रकात सहभागाच्या प्रक्रियेत काय बदल करावेत? (उदा. कचऱ्याची समस्या)
4. कोणता प्रकल्प आधी राबवायचा (प्राथमिकता क्रम) हे ठरविण्याच्या निर्णय प्रक्रियेत लोकांची समान भागीदारी असावी, या साठी काय करता येईल?

सहभागी नागरिकांचे छोटे गट करून वरील प्रत्येक प्रश्न चर्चेला घेतला गेला. प्रत्येक गटातून प्रत्येक प्रश्नावर चर्चेतून आलेले मुद्दे एकत्रीत करून त्यांची एक यादी तयार केली गेली. प्रत्येक प्रश्नावर आलेल्या सूचनांचे नागरिकांनी प्राधान्य क्रम ठरवले. ही सूचनांची, मतांची यादी अधिकाऱ्यांसमोर सादर करण्यात आली. ह्या सर्व शिफारशी पुणे महानगरपालिकेस दिल्या जातील.

कार्यशाळा आयुजक

सेंटर फॉर एन्व्हायर्नमेंट एज्युकेशन (सीईई), परिसर आणि कर्टीन युनिव्हर्सिटी, पर्थ यांच्या संयुक्त विद्यमाने नागरिकांच्या सक्रिय सहभागातून जनसहभागावर आधारित अर्थसंकल्पाचे प्रारूप बनवण्याची पद्धती' तयार करण्यात येणार आहे. सीईई ही राष्ट्रीय पातळीवरील संस्था आणि अभ्यासकेंद्र असून भारत सरकारच्या वन-पर्यावरण आणि हवामान बदल मंत्रालयाशी संलग्न आहे. परिसर ही शहरी वाहतुकीच्या संदर्भातील नागरी धोरणांच्या क्षेत्रात काम करणारी संस्थ आहे. ऑस्ट्रेलियामधील पर्थ येथील कर्टीन युनिव्हर्सिटीमधील प्राध्यापक आणि संशोधक गेल्या अनेक वर्षांपासून जनसहभागावर आधारित अर्थसंकल्प प्रक्रियेसंदर्भात कार्यरत आहेत. दोन वर्षांपूर्वी बीएन कॉलेज ऑफ आर्किटेक्चर आणि कर्टीन युनिव्हर्सिटीचा चमू यांच्या संयुक्त विद्यमाने दत्तवाडी येथे 'रस्त्यांची रचना' या विषयावर एक नागरिकांची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आलेली होती. या वर्षी जनसहभागावर आधारित अर्थसंकल्प हा विषय त्यांच्या केंद्रस्थानी असणार आहे.

Making our Participatory Budget in Pune more Effective

Context - Participatory Budgeting in Pune

Pune Municipal Corporation has been conducting the citizens Participatory Budget process since 2006. Over 800 projects for neighbourhood improvement have been included in the PMC Budget of 2015-16 under the Citizens' Budget section. These include installation of benches, trees, footpath repair, signage, vendors' platforms, toilets, drainage etc. A study of Participatory Budgeting in Pune, done by CEE in 2013, showed achievements - simple process, conducted regularly by PMC since 2006, substantial quantum of funds has been allocated and there is some response to suggestions from the poor. Some areas of improvement are in relation to the number and diversity of citizens participating, the quality of discussion and deliberation among

citizens about civic issues solutions and potential projects, the transparency of the process, and the implementation of projects.

Workshop Purpose

The workshop provided a unique opportunity and timing to change how we do Participatory Budgeting in Pune.

Workshop Process

About 60 participants at this workshop on 24 May 2015, Sunday developed suggestions and recommendations for making Participatory Budget in Pune more effective. They include people from different walks of life and from different parts of Pune, including hawkers and vendors, women's organization, college students, mohalla committees, differently abled persons, professionals and officials from the Pune Municipal Corporation.

Some of the citizens were invited on the basis of a random sample, using the election roll, people on the street, and those who had expressed their interest in participating in such an event in a survey.
At the start of the workshop, a video recorded message to the workshop participants from Shri Kunal Kumar, IAS, Municipal Commissioner was played. He expressed the need for collaborative governance to address complex urban issues, and that he would discuss the workshop outcomes with the municipal administration on the following day.

Three initial presentations were made:

1. Review of the Pune Participatory Budget process
2. Good practices of Participatory Budgeting from around the world
3. Experience of Participatory Budgeting in Geraldton, Western Australia where 100% of the budget is decided through PB and by panels of citizens who are invited on the basis of random sampling.

The citizens addressed the following questions:

1. What can we do differently/better in our next Pune PB, given what have learned from these global and local PB experiences?
2. How can we get more people, including more diverse people involved?
3. How can we structure the PB process so people can better understand the issues in their ward/ prabhag, and from a more holistic perspective (social, environmental, economic at different scales) and hence make choices that are more informed and considered.
4. How can we encourage more 'shared power' in prioritising projects and implementing them?

Each question was addressed by all participating citizens in small groups. The inputs for each question from each group were collated to prepare a combined list. This list of suggestions on the particular question was then prioritized by the citizens.

A printed Report of the suggestions and recommendation made by citizens was provided to each of the participants. This Report was presented to municipal officials and elected representatives in the last session of the workshop. The Report will also be submitted to the PMC.

Workshop Organizers

The workshop was organized by Centre for Environment Education (CEE) and Parisar, in association with Curtin University, Perth. CEE is a national institute and centre of excellence supported by the Ministry of Environment, Forests and Climate Change, Govt of India. Parisar has been working to improve public policies related to urban transportation. Professors and researchers from Curtin University have been facilitating participatory budgeting in Australia for several years. The team had organized a citizens' workshop for street design in Dattawadi along with BN College of Architecture a couple of years ago. This year, the team's focus is on Participatory Budgeting.

The organizers feel that such a collaborative effort of Corporators, citizens groups, educational institutes etc can make Participatory Budget in Pune much more effective for responding to citizens needs. It can also be an exemplar process for the whole country.

Participatory Budgeting in Pune
• Conducted regularly since 2007
• Rs 50 Lakh per prabhag available for works suggested by citizens
पुणे महानगरपालिका
जाहीर प्रकटन
पुणे महानगरपालिका सन २००९-१० अंदाजपत्रक
नागरिकांचा सहभाग
www.punecorporation.org
Should be located in public space
Should be a public work, benefitting the public
Should be in accordance with existing government norms
Solid waste management
Parks and gardens
Public buildings
Public toilets
Water
Storm water
Drainage
Footpaths/ Cycle tracks
Street lighting
Public parking areas
Traffic Signals
Bus stops
Roads
Signage
NO PARKING

Q1/ What can we do differently/better in our next Pune PB, given what have learned from these global and local PB experiences?

प्रश्न १ लोकसहभागी पद्धतीने बजेट तयार करण्याच्या जगभरातल्या आणि पुण्यातल्या कामाच्या अनुभवांचा आपण आढावा घेतला, त्यांच्या आधारे पुढील वर्षी पुण्यात करायच्या प्रक्रियेत काय वेगळेपण आणता येईल, कोणते बदल करावेत असं तुम्हाला वाटतं?

Themes for this conversation

A. The decisions that come out of the PB process must include climatic and environmental concerns.	A. लोकसहभागी पद्धत प्रक्रीयेतून जे निर्णय निघतील, त्यामध्ये हवामान (बदल) आणि पर्यावरण विषयी समस्या यांचा समावेश असणे
B. Reach out to all citizens and inform them about the PB Process and make it interesting and engaging	B. लोकसहभागी पद्धत प्रक्रीयेबदल माहिती सर्व नागरिकापर्यंत पोहोचवणे. त्यातून नागरिकांमध्ये या विषयाबद्दल रुची निर्माण करणे.
C. Awareness and transparency throughout the process and implementation is needed, including updates, detailed accounts of processes, outcomes and decisions, and implementation, and available both for those involved and for the wider community.	C. या संपूर्ण प्रक्रीयेच्या अमलबजावणी मध्ये सजगता आणि पारदर्शकता असणे अत्यंत गरजेचे आहे. ज्यामध्ये सर्व निर्णय, निश्कर्ष, सर्व सहभागींना आणि इतर समुदायाच्या माहिती साठी उपलब्ध असतील.
D. Allocations for PB process should be systematic and increased with increasing participation	D. लोकसहभागी पद्धत प्रक्रीयेसाठी निधी वाटप पद्धतशीर असावा आणि वाढत्या सहभागानुसार निधी पण वाढवावा.
E. Ensure deliberation happens with diverse and representative groups of citizens and engage them for the whole process, not just for ideas	E. जास्तीत जास्त प्रकारच्या नागरिकांचे प्रतिनिधित्व असावे आणि त्यांनी या संपूर्ण प्रक्रियेत भाग घ्यावा नाकेवळ फक्त कल्पना सुचवून थांबू नये.
F. PB budget allocations needed to be done on priorities and on projects approved by the community, i.e. urgent issues.	F. पी बी सबंधित निधी वाटप लोकांनी ठरवलेल्या प्रकल्प आणि प्राधान्यक्रमानुसार असावा आणि तातडीची कामं आधी घेतली जावी.
G. Elected members need to be included and informed of the process. It increases their popularity.	G. या सर्व प्रक्रियेत लोकप्रतिनिधि सहभागी असले पाहिजे जेणेकरून त्यांची प्रसिद्धीही वाढेल.
H. PB process needs to include a diverse range of citizens who have	H.

responsibilities, are inclusive and are included in the process.	
I. Citizens could be involved in the PB process at the ward level (ward committee, task force, etc.).	I. नागरिकांचा वार्ड स्तरीय कृतीगट तयार करून त्यांचा सहभाग असावा
J. The process and implementation of decisions from the PB need to be monitored. This could be done by the citizens.	J. नागरिकांनी पीबी संबंधित कामांच्या अमलबजावणीची देखरेख व शहानिशा करावी.
K. Projects/decisions made need to be implemented and the implementation communicated back to the citizens.	K. नागरिकांनी सुचवलेल्या कामांची अंमलबजावणी झाली आहे ह्याची माहिती त्यांच्या पर्यंत पोहोचवणे
L. Having a complaint re-dressal mechanism	L. तक्रार निवारण पद्धती तयार ठेवणे

Question 2

जास्तीत जास्त नागरिकांना विशेषतः वेगवेगळ्या वयोगटातील तसेच सामाजिक, आर्थिकदृष्ट्या दुर्बळ, नि:समर्थ यांना सहभागी करुन घेण्यासाठी काय करता येतील?

Q2/ How can we get more people, including more diverse people involved?

Themes for this conversation

A. Building value systems in citizens to take responsibility	नागरिकांमध्ये जबाबदारी घेण्याची जाणीव होण्याकरिता नैतिक मूल्य विकसित करणे
B. Utilize existing partnerships, institutions, organisations (NGOs, govt dept., Unions, etc. and residents groups) to both promote and be part of the PB process and responsibilities. They are often diverse, and also already have rapport with their communities. This ensures inclusion of all sections	पीबी प्रक्रियेत सहभाग व जबाबदाऱ्या घेण्यासाठी आणि प्रोत्साहन देण्यासाठी सध्या कार्यरत असलेल्या संस्था (अशासकीय, शासकीय विभाग, संघ ई, निवासी गट) यांचाकडे असलेल्या माहितीचा, उपलब्ध सोयींचा उपयोग करून घेणे. कारण या संघटनाचे सदस्य विविध समूहांचे असतात आणि सदस्यांबरोबर त्यांचे चांगले संबंध असतात. अशानी समाजाच्या सर्व घटकांचा समावेश असण्याची खात्री असते.
C. Massive outreach using both social, print media, suggestion boxes, online etc. and any other form of media.	प्रसारण माध्यमांचा भरपूर उपयोग करून समाजापर्यंत पोहोचणे (ऑनलाईन, मुद्रित मध्यम ई)
D. Involve people by occupation (i.e. target information, discussions, topics, issues by relevance to occupation). It can be linked to their work.	लोकांचा त्यांच्या व्यवसायाप्रमाणे सहभागी करणे जेणेकरून त्यांचा कामाशी सांगड घालता येईल.(कामाशी निगडीत चर्चा, बैठकी)
E. Making information open to public, creating databases	पी बी प्रक्रिया डाटाबेस (माहिती कोश) बनवूनतो सर्व सामान्यांसाठी खुला असावा
F. Allocating a separate budget for Participatory Budgeting process	सहभागी अंदाजपत्रकाच्या प्रक्रियेसाठी स्वतंत्र निधी ची तरतुद करणे
G. Advertising and communication going beyond media - awareness campaigns, consultations, etc. Beyond just advertising.	प्रसार माध्यमाव्यतीरीक्त संवाद आणि प्रचार प्रसार- प्रचाराच्या पलीकडे जाऊन जाणीव जागृती मोहीम आणि सल्ला मसलत करणे
H. Structure discussions around issues (issues they are linked with, common issues, etc.).	मुद्द्यांवर आधारित चर्चा करणे (असे मुद्दे जे सामाजिक मुद्द्यांशी निगडीत असतील)
I. Provide non-monetary incentives for participation.	सहभागासाठी प्रोत्साहन पर बक्षीस (पैश्याचा स्वरूपात नसेल) देणे

Q3/ How can we structure the PB process so the people can better understand the challenges and opportunities facing Pune, and hence make choices that are more informed and considered

नागरिकांना आपल्या प्रभाग /वॉर्डमधले प्रश्न, समस्याचा (मुलभूत) सांगोपांग विचार करता यावा आणि त्यावर योग्य त्या उपायांची निवड नागरिकांना करता येईल यासाठी नागरिकांच्या अंदाज पत्रकात सहभागाच्या प्रक्रियेत काय बदल करावेत? (उदा. कचऱ्याची समस्या)

Themes for this conversation

	Themes	थीम
A	Develop appropriate communication material to disseminate information on PB and encourage citizens' participation for example: newsletters, public displays, posters, booklets available at the ward among others.	पी बी पद्धतीबद्दल योग्य माहिती सामग्री विकसित करणे आणि नागरिकांच्या सहभागास प्रोत्साहन देणे : उदाहरण: बातामिपत्रक, सार्वजनिक फलक, पोस्टर, माहिती पुस्तिका वगैरे प्रभागात उपलब्ध करणे.
B	Activities to enable people to understand the issues, for example, social mapping, participatory rural appraisal local level social mapping, site visits to parts of the city so that people are acquainted with the issues. These activities could be done at different scales and around different topics.	लोकांना मुद्दे समजण्याकरिता कृतीउपक्रम राबवणे. हे उपक्रम वेग-वेगळ्या विषयावर आणि पातळीवर करता येतील. उदा: स्थानिक पातळीवर सहभागी ग्रामीण मूल्यमापन (PRA),सामाजिक नकाशा-सोशल म्यापिंग, क्षेत्र भेटी जेणेकरून लोक्काना स्थानिक समस्यांबद्दल जाणीव होईल.
C	Utilise agencies and NGO expertise in problem and solution identification, and in promotion of PB.	पी बी ला प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि समस्या व त्यांचे निराकरण शोधण्यासाठी वेग-वेगळ्या अशासकीय संस्था आणि एजन्सी यांचे ज्ञान आणि समज वापरावी
D	Enable input from different types of people, particularly users of a service.	वेग-वेगळ्या सेवांचे लाभ घेणाऱ्या नागरिकांची मते आणि सूचना विचारात घेणे
E	Define roles clearly at the start of the process.	पीबी प्रक्रियेच्या सुरुवातीला भूमिका स्पष्ट करणे
F	Share information about local plans, policies. local actions, prior commitments, implementation, etc. along with the decisions/actions about these. This could be done through a monitoring system. This is so decisions are based on past actions and current plans.	स्थानिक आराखडे, धोरणे, कृती, अमलबजावणी, त्यांचाशी निगडीत निर्णय याबाबत सर्वांना माहिती देणे. यासाठी देखरेख समिती स्थापन करता येईल. यामुळे मागील कृती आणि पुढील नियोजनाप्रमाणे निर्णय घेतले जातील.
G	Utilise local area committees. These can be used to share information and discussions at the local level.	स्थानिक प्रभाग समित्यांच्या वापर करावा आणि या ठिकाणी माहिती सांगून त्या वरती चर्चा होऊ शकते
H	Information can be shared through social events (festivals, etc.)	सामाजिक उपक्रमद्वारे माहिती सर्वांपर्यंत पोचवता येऊ शकते
I	Training programs, such as volunteer programs or PB training programs.	पी बी साठी प्रशिक्षण आयोजित करणे. जसे की volunteer प्रोग्राम
J	Structure the process around specific issues and the resources available for those issues. Then prioritisation can be made.	पी बी प्रक्रियेची रचना ठराविक मुद्दे/समस्या आणि त्यासाठी लागणाऱ्या साधनांवर आधारित करणे. यामुळे त्यांचे प्राधान्यक्रम ठरवणे.
K	Focus on basic needs - the goal should be basic facilities.	मुलभूत गरजांवर भर दिला पाहिजे

Q 4 Q4/ How can we encourage more 'shared power' in prioritising projects and implementing them?
Themes for this conversation

४. कोणता प्रकल्प आधी राबवायचा(प्राथमिकता क्रम) हे ठरविन्याच्या निर्णय प्रक्रियेत लोकांची समान भागीदारीचा असावी, (कुणी एका व्यक्ती/ गटाने प्रक्रियेवर वर्चस्व गाजवू नये) या साठी काय करता येईल?

Theme	विषय
A. *Corporators are not trusted. They need to be answerable and willing to deliberate.*	A. नगर सेवक विश्वासू नसतात. त्यांनी विचार करुन उत्तर देणे गरजे चे आहे
B. *Create criteria for prioritization*	B. प्राधान्यक्रम ठरविण्याचे निकष बनवावे
C. *Deliberation between the decision makers and citizens.*	C. नागरिक आणी अधिकारी यांचा मध्ये चर्चा होणे गरजेचे आहे
D. *Ensure transparency in the PB process right from getting suggestions, prioritization, selection of projects and implementation.*	D. सूचना, प्राधान्यक्रम, प्रकल्प ठरवून राबविणे या बद्दल सहभागी अन्दाजपत्रक प्रक्रीये मध्ये पारदर्शकता हवी
E. *Have indicators to weigh the benefits of projects selected for implementation*	E. निवडलेले प्रकल्प किती फायद्याचे आहे ते पाहण्यासाठी निकष ठरवावे
F. *Create space for including all sections including marginalised/vulnerable groups*	F. सर्व घटक (दुर्लक्षित, असुरक्षित लोक) यांना सहभागी करुन घ्यावे
G. *Shared information through various media leads to shared power, such as online platforms.*	G. वेगवेगळ्या प्रसिद्धी मध्यामांद्वारे माहितीची देवाणघेवाण केल्याने अधिकारांची विभागणी होते, जसे की ऑनलाईन व्यासपीठ
H. *Prioritsation can be assisted through research projects by academics and students on local issues.*	H. स्थानिक समस्यांचे प्राधान्यक्रम विद्यार्थी आणि संशोधकांच्या प्रकल्पानुसार ठरवणे
I. *Randomly selected citizens can be part of the prioritization committee*	I.विना निकष पद्धतीप्रमाणे निवडलेले नागरिक प्राधान्यक्रम समितीचे सदस्य होऊ शकतील
J. *Local area committees (task forces/ward meeting) of a representative group that participates in the prioritisation process and shares information back to the community.*	J. स्थानिक प्रभाग समितीच्या सप्रतिनिधींनी प्राधान्यक्रम ठरविण्याच्या प्रक्रियेत सहभागी होऊन घेतलेले निर्णय समाजामध्ये पोहोचवावे. (उदा : कृती गट, वार्ड मीटिंग)
K. *Voting through various means (online polls, ballots, etc.) can be done to prioritize.*	K. प्राधान्य क्रम ठरवण्यासाठी विविध पद्धतीने मतदान घेणे (ओनलाईन मतदान, मतपत्रिका)

RESULTS OF PRIORITIZATION

(Q2 was not put up for prioritization as time was limited)

Q1:

	Theme	Votes	Percent
C	Awareness and transparency through out the process and implementation is needed, including updates, detailed accounts of processes, outcomes and decisions, and implementation, and available both for those involved and for the wider community.	537	13%
B	Reach out to all citizens and inform them about the PB Process and make it interesting and engaging	490	12%
E	Ensure deliberation happens with diverse and representative groups of citizens and engage them for the whole process, not just for ideas	512	12%
F	PB budget allocations needed to be done on priorities and on projects approved by the community, i.e. urgent issues.	484	12%
A	The decisions that come out of the PB process must include climatic and environmental concerns.	357	9%
I	The process and implementation of decisions from the PB need to be monitored. This could be done by the citizens.	326	8%
J	Projects/decisions made need to be implemented and the implementation communicated back to the citizens.	319	8%
D	Allocations for PB process should be systematic and increased with increasing participation	299	7%
H	Citizens could be involved in the PB process at the ward level (ward committee, task force, etc.).	285	7%
G	Elected members need to be included and informed of the process. It increases their popularity.	215	5%
K	Having a complaint re-dressal mechanism	186	5%

Q3:

	Theme	Votes	Percent
A	Develop appropriate communication material to disseminate information on PB and encourage citizens' participation for example: newsletters, public displays, posters, booklets available at the ward among others.	543	14%
B	Activities to enable people to understand the issues, for example, social mapping, participatory rural appraisal local level social mapping, site visits to parts of the city so that people are acquainted with the issues.	487	13%
G	Utilize local area committees. These can be used to share information and discussions at the local level.	465	12%
F	Share information about local plans, policies. local actions, prior commitments, implementation, etc. along with the decisions/actions about these. This could be done through a monitoring system. This is so decisions are based on past actions and current	433	11%
C	Utilize agencies and NGO expertise in problem and solution identification, and in promotion of PB.	358	9%
D	Enable input from different types of people, particularly users of a service.	248	7%
I	Training programs, such as volunteer programs or PB training programs.	251	7%
L	Make the process simple, transparent and monitored (ongoing details of budgets, allocations and process).	277	7%
K	Focus on basic needs - the goal should be basic facilities.	225	6%
E	Define roles clearly at the start of the process.	191	5%
H	Information can be shared through social events (festivals, etc.)	147	4%
J	Structure the process around specific issues and the resources available for those issues. Then prioritization can be made.	170	4%

Q4:

	Theme	Votes	Percent
D	Ensure transparency in the PB process right from getting suggestions, prioritization, selection of projects and implementation.	545	14%
C	Deliberation between the decision makers and citizens.	490	13%
B	Create criteria for prioritization	415	11%
J	Local area committees (task forces/ward meeting) of a representative group that participates in the prioritization process and shares information back to the community.	422	11%
F	Create space for including all sections including marginalized/vulnerable groups	407	10%
E	Have indicators to weigh the benefits of projects selected for implementation	345	9%
G	Shared information through various media leads to shared power, such as online platforms.	341	9%
H	Prioritization can be assisted through research projects by academics and students on local issues.	283	7%
A	Corporators are not trusted. They need to be answerable and willing to deliberate.	237	6%
K	Voting through various means (online polls, ballots, etc.) can be done to prioritize.	217	6%
I	Randomly selected citizens can be part of the prioritization committee	198	5%

Participants' Feedback

Do you believe you learned enough about PB to make an informed decision	
Inadequate	1
Somewhat adequate	11
Good	12
Excellent	8
No answer	1

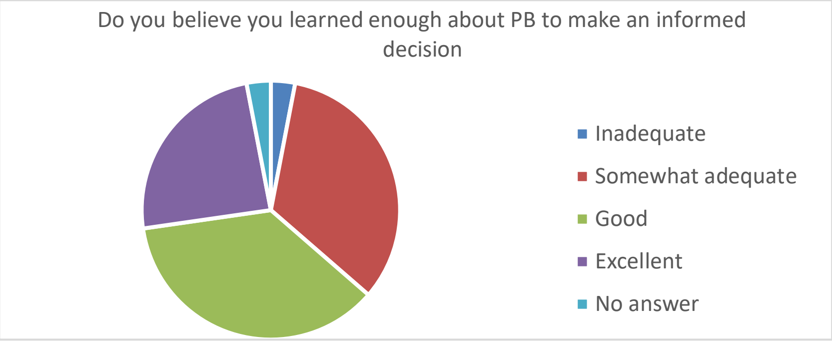

Selected group represents interests of community as a whole	
Inadequate	6
Somewhat adequate	9
Good	12
Excellent	4
No answer	2

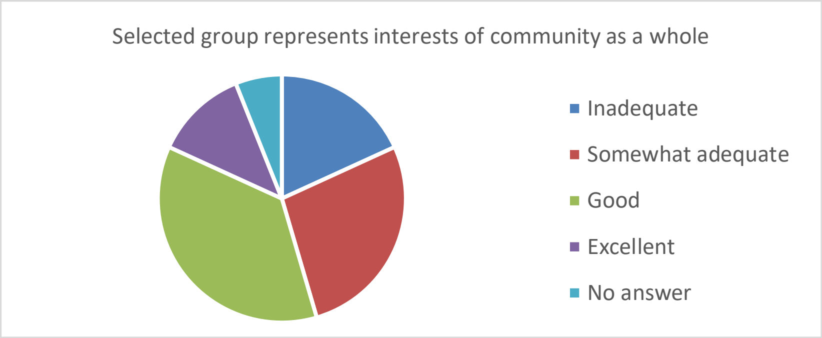

Did you have adequate opportunities to speak and share your views	
Inadequate	1
Somewhat adequate	7
Good	12
Excellent	11
No answer	2

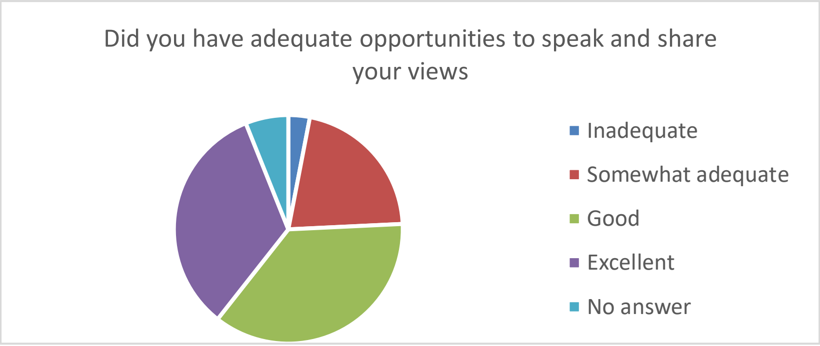

How often did you have trouble understanding or following the discussion	
Almost never	14
Sometimes	13
Often	4
Almost always	1
No answer	1

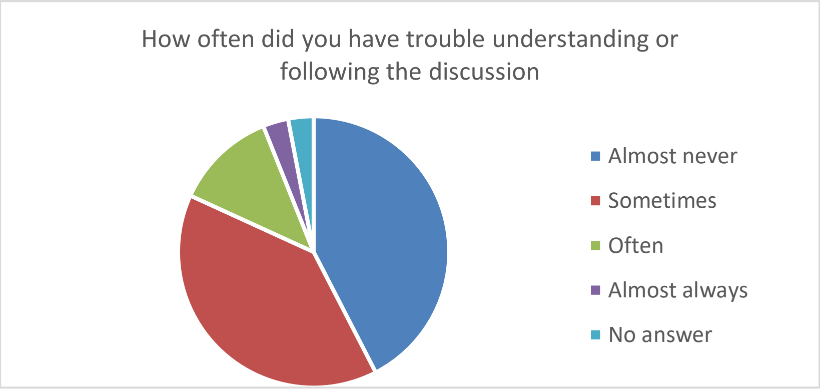

When other participants expressed views different from your own, how often did you consider carefully what they had to say	
Almost Never	0
Sometimes	3
Often	7
Almost always	23
Not answered	2

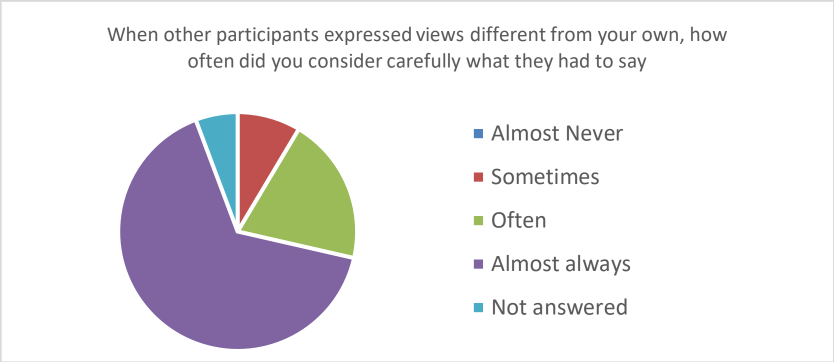

How often did you feel that other participants treated you with respect	
Almost always	15
Most of the time	15
Sometimes	1
Almost never	2
Not answered	0

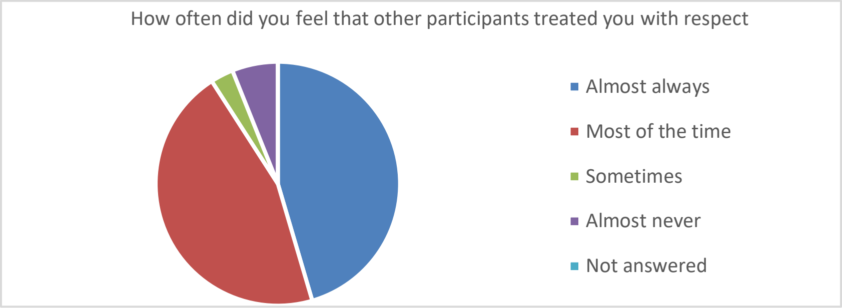

Output of deliberative process - are you satisfied that the process produced a well-reasoned, well-informed output	
Not satisfied	0
Somewhat satisfied	5
Satisfied	19
Highly satisfied	9
No answer	0

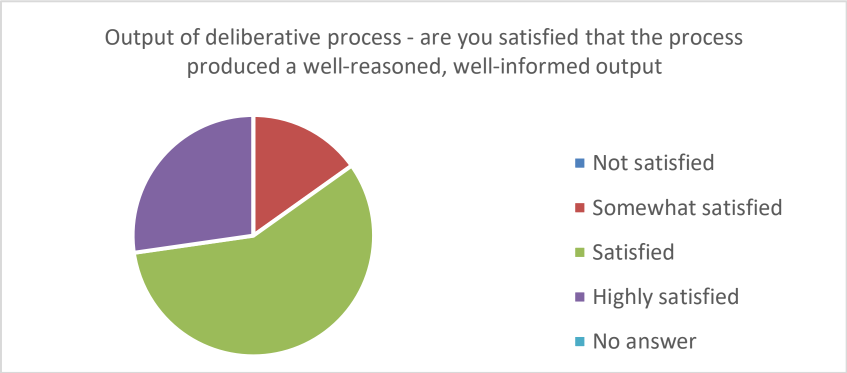
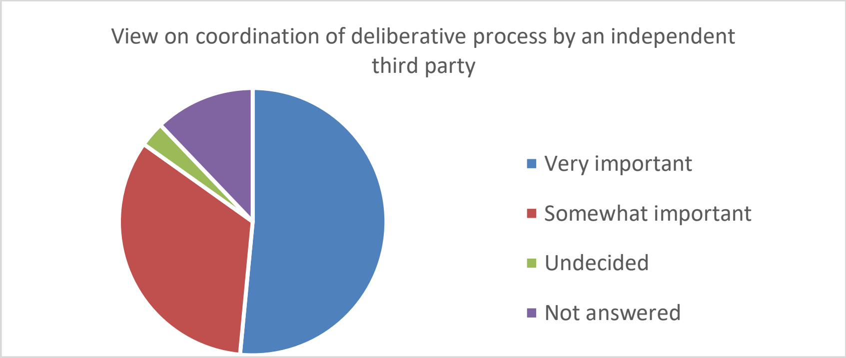
View on coordination of deliberative process by an independent third party	
Very important	17
Somewhat important	11
Undecided	1
Not answered	4